

Om *så* og *der* som genoptagere for ekstraponerede tid- og stedsadverbialer

Af Sune Just Christensen

Abstract

The adverbs *så* and *der* are both able to represent left dislocated adverbials denoting time. But the *Grammatik over det Danske Sprog* (GDS) and *Ordbog over det Danske Sprog* (ODS) both describe how *så* as opposed to *der* is not able to represent left dislocated adverbials denoting space. This paper therefore explores in both speech (5,5 hours) and written text (6 million words) the actual distribution of the adverb *så* and *der* as representatives for left dislocated adverbials denoting space. The results show that the construction where *så* represents left dislocated adverbials denoting space is not as infrequent as GDS and ODS prescribes. However alternative analyses of the constructions found in the study may enable a different view at the result.

Nøgleord: ekstraposition, tidsadverbial, stedsadverbial, *så*, *der*

1. Indledning

I dette bidrag vil jeg gøre rede for en undersøgelse af brugen af adverbierne *så* og *der* som genoptagere for ekstraponerede tid- og stedsadverbialer i tale- og skriftsprog. Sætning (1) – (4) er tænkte eksempler på de gældende konstruktioner:

- (1) efter indledningen, så starter løjerne for alvor (*så* genoptager tidsadverbial).
- (2) efter frokostpausen, der vil der være kaffe (*der* genoptager tidsadverbial).
- (3) i lokale 412, så er der undervisning (*så* for stedsadverbial).
- (4) i Roskilde, der har de jo domkirken at vise frem (*der* for stedsadverbial).

Om sætningskonstruktioner med ekstraposition generelt er der i litteraturen bred enighed om at det er et typisk talesprogstræk. Mikkelsen skriver således om venstreekstrapositioner at de forekommer “især i daglig tale” (Mikkelsen 1911: 741), Hansen beskriver ekstrapositionen som værende en “ofte benyttet fremgangsmåde i talen” (Hansen 1967: 191), og Galberg Jacobsen & Skyum-Nielsen har konstruktionen på deres liste over kendetegn ved det talte sprog i forhold til det skrevne (Galberg Jacobsen & Skyum-Nielsen 2007: 196). Udover at betegne ekstraposition som en udbredt tendens i talesproget, beskriver Hansen & Heltoft (2011) (GDS) i deres redegørelse for ekstraposition i dansk at “alle ledtyper kan ekstraponeres, forudsat at de kan repræsenteres på deres position inde i sætningskemaet” og fremlægger i forlængelse deraf en række repræsentationsregler for hvilke typer led der kan repræsenteres (genoptages) af hvilke typer pronomener eller andre anaforiske led inden for sætningen. Om henholdsvis tid- og stedsadverbialer fremsættes følgende regler: “Tidsadverbialer – også temporale implikativsætninger – repræsenteres med *der*, *da* eller *så*.” og “Stedsadverbialer repræsenteres normalt med *der*, subjektivt deiktiske dog også med *her* ...”. (Hansen & Heltoft 2011: 1828). Ifølge GDS overholder ovenstående sætning (3), hvor et stedsadverbial repræsenteres af *så* altså ikke danske repræsentationsregler for ekstraponerede led. Samme opfattelse, det at *så* ikke kan genoptage et ekstraponeret stedsadverbial, kan man få når man læser Ordbog over det Danske Sprog (ODS) artikel om adverbiet *så* når det “anvendes som genoptager for et umiddelbart forudgående led i den hensigt at lægge særlig vægt på det ...”. Her står der således at *så* “bruges efter adverbier eller adverbielt led, der betegner maade, tid, grad eller (nu næppe br.) sted” (ODS). Den Danske Ordbog (DDO) beskriver ikke den omhandlende brug af *så*.

Så på baggrund af gentagne observationer af talesprogseksempler på sætningskonstruktioner som den i sætning (3), sammenholdt de ovenstående udsagn fra GDS og i ODS, har jeg sat mig for at undersøge udbredelsen af brugen af *så* og *der* som genoptager for tid- og stedsadverbialer i både tale- og skriftsprog. Undersøgelsen tager udgangspunkt i hypotesen om at *så*, modsat hvad GDS og ODS foreskriver, har samme funktionelle egenskaber når det kommer til at genoptage tid- og stedsadverbialer, altså at både *så* og *der* bruges som genoptager for både tid- og stedsadverbialer, og at dette ligesom ekstrapositionen i sig selv, især kommer til udtryk i talesproget.

2. Metode

For at undersøge brugen af *så* og *der*¹ som genoptagere for tid- og stedsadverbialer i både tale- og skriftsprog har jeg foretaget to parallelle undersøgelser; en af talesproget, som jeg nu vil gøre rede for metoden bag, og en af skriftsproget hvis metodegennemgang følger.

2.1. Talesprogsundersøgelsen

Materialet jeg har brugt i talesprogsundersøgelsen, består af ca. 5,5 timers tale fra vejrudsigter fra DR1's *TV Avisen med vejret*. De 5,5 timer fordeler sig på 1-2 daglige vejrudsigter fra en periode på ca. 3 måneder i primo 2015. Der er tale om ca. 130 udsendelser som i dette tilfælde havde 7 forskellige værter. Disse værter er således talesprogsundersøgelsens informanter. Materialet er tilgået via Det Kongelige Biblioteks mediesamling, hjemmesiden mediestream.dk som fx gemmer alle sendte nyhedsudsendelser fra DR til fri afbenyttelse for registrerede brugere. Dette gjorde det muligt at foretage grundige gennemlysninger og om nødvendigt spole og atter nærlytte. Under disse gennemlysninger har jeg optalt og noteret ordlyden af samtlige kontekster med forekomster af tid- og stedsadverbialer i ekstraposition og som genoptagedes af *så* eller *der* samt alle forekomster af tid- og stedsadverbialer direkte i fundamentfeltet.

Fordelen ved at lade talesprogskorpusset bestå af vejrudsigter er at disse på grund af emnet har en naturlig høj frekvens af tid- og stedsadverbialer. Ulempen ved at benytte vejrudsigter som disse til en talesprogsundersøgelse er at det som udgangspunkt er uvist om vejrværterne taler ud fra et manuskript, og om der altså er tale om oplæst tekst. Så for at etablere det benyttede materiale som faktisk talesprog, transskriberede jeg to hele vejrudsigter med to forskellige værter og optalte alle forekomster af de træk som ifølge Galberg Jacobsen & Skyum-Nielsen "kendetegner det talte sprog i forhold til det skrevne" (2007: 191). Transskriberingen af de to vejrudsigter bestod af i alt ca. 900 ord, og blandt disse fandt jeg ca. 100 forekomster af i alt 8 forskellige af Galberg Jacobsen & Skyum-Nielsens talesprogstræk (tomgang, polysyndese, selvrettelse, ordgentagelse, løse ender og ansatser,

1. Oprindeligt indgik også brugen af *her* og *da* som genoptagere for tid- og stedsadverbialer i både tale- og skriftsprog i undersøgelsen, men denne del har jeg valgt ikke at beskrive her. For *hers* vedkommende skyldes det at der ganske simpelt ingen forekomster var i materialet. Det samme er formentligt gældende for *da*, dette kan dog være lidt sværere at fastslå med sikkerhed eftersom *da* i funktionen som genoptager i talesproget rent lydligt falder sammen med udtalen af *der* i samme funktion. Det er dog efter nøje gennemlysning vurderet at dette ikke er tilfældet. Skulle jeg have taget fejl, er alle forekomster af *så* i talesproget talt som et *der*.

svarstørrelser, anakoluti og forfeltfordobling (det jeg betegner som (venstre-) ekstraposition)). Der forekommer altså tilstrækkeligt med talesprogsnære træk i sproget i vejruddisigterne til at kunne adskille det fra det skrevne. Om der alligevel er tale om oplæsning fra et manuskript, og de ovennævnte træk intentionelt er tilføjet for at det hele ikke skal fremstå som ren oplæsning, er underordnet for denne undersøgelse da de evt. indlagte træk blot vil være udtryk for værternes talesprog eller i hvert fald deres eksplicite begreb om deres talesprog. Jeg mener altså ud fra dette at kunne påvise at sproget i vejruddisigterne repræsenterer om ikke andet så en art af dansk talesprog.

Jeg er således via materialet og metoden, som jeg har beskrevet den, i stand til at beskrive resultatet af talesprogsundersøgelsen med antallet af forekomster af følgende seks konstruktioner:

- Tidsadverbial genoptaget af *så*
- Tidsadverbial genoptaget af *der*
- Tidsadverbial direkte på subjekspladsen / ikke genoptaget

- Stedsadverbial genoptaget af *så*
- Stedsadverbial genoptaget af *der*
- Stedsadverbial direkte på subjekspladsen / ikke genoptaget.

Alle forekomster af faste forbindelser som “I det hele taget ...”, “I virkeligheden ...”, “På den anden side ...”, “I første omgang ...” og andre konstruktioner som ikke kan siges at være entydige tid- eller stedsadverbialer indgår ikke som en del af resultatet som vil blive fremlagt efter den følgende gennemgang af metoden for skriftsprogsdelen af undersøgelsen.

2.2. Skriftsprogsundersøgelsen

Til skriftsprogsdelen af min undersøgelse har jeg samlet tekster fra landsdækkende aviser via avisdatabaseen Infomedia og blogtekster fra tilfældige blogs på internettet. I alt ca. 6 mio. ord udgør materialet til skriftsprogsdelen. For at få muligheden for automatisk at finde eventuelle forekomster af ekstraponerede tid- og stedsadverbialer i materialet har jeg part of speech-opmærket materialet ved hjælp af DanProof, som er et opmærkningsværktøj og en stave- og grammatikkontrol (se Bick 2015), og ved hjælp af Constraint Grammar-regler søgt på de relevante sætningsmønstre i CG3, et Constraint Grammar-program (Se Karlsson m. fl. 1995). For en lettere læsning af og forståelse for de omtalte regler og mønstre ses herunder sætning (5) og DanProofs opmærkningsoutput af den.

(5) På disse sider, så er der mange gode tips til mode og den slags.

“<På>”	“på” <dg> <inlex> <*> PRP
“<disse>”	“denne” <dem> <dg> <inlex> DET nG P NOM
“<sider>”	“side” <dg> N UTR P IDF NOM
“<\$,>”	“,” PU <dg>
“<så>”	“så” <atemp> <dg> ADV så_sted_3
“<er>”	“være” <dg> V PR AKT
“<der>”	“der” <aloc> <dg> ADV
“<mange>”	“mange” <quant> <dg> <inlex> DET nG P NOM
“<gode>”	“god” <dg> ADJ nG P IDF NOM
“<tips>”	“tip-2” <dg> N NEU P IDF NOM
“<til=mode>”	“til=mode” <dg> ADV
“<og>”	“og” <dg> <inlex> KC
“<den>”	“den” <dem> <dg> <inlex> DET UTR S
“<slags>”	“slags” <dg> N UTR S IDF NOM
“<\$,>”	“.” PU <dg>

Til søgningen i CG3 opstillede jeg to lister, Liste 1 og Liste 2, som indeholdt alle de ord eller ordforbindelser som jeg selv og en medlingvistikstuderende ved hjælp af en filtreret søgning på alle præpositioner og adverbier i Retskrivningsordbogen samt ren introspektion fandt, kan fungere som henholdsvis tid- og stedsmarkører først i adverbielle led. På Liste 1 var ord som *på*, *i*, *foran*, *bag*, *over*, *under* og ca. 35 andre ord eller ordforbindelser der

kan indlede et adverbial der betegner et sted, og i Liste 2 var ord og ordforbindelser som *på mandag*, *på tirsdag*, *i dag*, *i morgen*, *klokken* og ca. 35 andre der kan indlede et adverbial som betegner et tidspunkt. Disse lister indgik som led i i alt 15 forskellige Constraint Grammar-regler. Et eksempel på en af disse regler ser således ud:

MAP (Så_sted_3) TARGET (“<så>”) (*-1C Liste_1 BARRIER V LINK -1 >>>) (-1 KOMMA) (1 V);

Denne regel fandt og markerede sætning 5. Dette kan ses af outputtet ved at mærket 'Så_sted_3' er sat på *målet* for reglen, reglens 'TARGET', ordet *så*. For at mærket ikke bliver sat på hver eneste forekomst af *så* i materialet, har jeg formuleret nogle restriktioner, constraints, for målets kontekst. Den første restriktion er linjens sidste: '(1 V)'. Denne sørger for at de forekomster af *så* der markeres med mærket 'Så_sted_3', alle har et verbum stående som det næste i sætningen. I sætning 5's tilfælde er der tale om verbet *er*. Den næste restriktion er '(-1 KOMMA)' som kræver af konteksten at der står et komma umiddelbart før reglens målord. Den sidste restriktion i denne regel er '(*-1C Liste_1 BARRIER V LINK -1 >>>)' der sørger for at de *så*'er der markeres med mærket 'Så_sted_3' alle forekommer i en sætning der begynder med et af de ord der er på min Liste 1, og at der mellem dette ord og det førnævnte komma må stå ord fra alle ordklasser på nær verber. Denne restriktion giver bl.a. muligheden for at der kan følge flere af ordene fra Liste 1 og 2 efter hinanden. Formuleringer i de resterende 14 regler sørger for at mærke målord, både *så* og *der*, i sætninger hvor der forekommer en konjunktion før ordet fra Liste 1 eller 2. Således mærkes *der* i sætning (6) som resultat af nedenstående regel.

- (6) Og om formiddagen på fredag i næste uge, der skulle posten gerne komme med min pakke.

MAP (Der_tid_konj_2) TARGET (“<der>”) (*-1C Liste_2 BARRIER V LINK -1 (konjunktion) LINK -1 >>>) (-1 KOMMA)(1 V).

Restriktionen der foreskriver at der ikke må forekomme et verbum mellem ordet fra en af listerne og kommaet før målordet, udelukker en masse støj ved bl.a. at sørge for at relativsætningsindlederen *der* i sætning (7) ikke mærkes som målord. Men restriktionen gør også at relevante sætninger som

(8), hvor der står en ledsætning mellem adverbialet og dets genoptager, ikke bliver en del af resultatet.

- (7) Og på fredag kommer postmanden, der gerne skulle vide hvor min pakke bliver af.
- (8) Og på fredag, hvor det er min fødselsdag, så får jeg gaver med posten

På samme måde udelukker restriktionen om at der skal stå et komma lige før målordet en masse støj, men muligvis også nogle relevante sætninger med kommateringsfejl, som jo kan finde sted fra tid til anden.

Flere ord på de to lister kan indlede både tid- og stedsadverbialer. Det var derfor nødvendigt manuelt at analysere sætningerne med mærkede målord for at vurdere om der var tale om adverbialer der betegner tid eller sted, eller noget tredje. På denne måde blev også “I det hele taget ...”, “I virkeligheden ...”, “På den anden side ...”, “I første omgang ...” og andre konstruktioner som ikke kan siges at være entydige tid- eller stedsadverbialer, sorteret fra, ligesom det var tilfældet i talesprogsundersøgelsen.

Konstruktioner hvor adverbialerne står direkte i fundamentfeltet, har jeg udeladt af skriftsprogsundersøgelsen da mængden af disse og den støj som selv de mest præcise Constraint Grammar-regler afstedkom, syntes for uoverskuelig i forhold til det mulige afkast; at kunne bekræfte at ekstra-positioner generelt er hyppigere i talesprog end i skriftsprog.

Så ved hjælp af materialet og metoden, som jeg netop har beskrevet den, og med forbehold for at mine Constraint Grammar-regler muligvis har frasorteret enkelte relevante sætninger, er jeg i stand til at beskrive resultatet af skriftsprogsundersøgelsen med antallet af forekomster af følgende fire konstruktioner:

- Tidsadverbial genoptaget af *så*
- Tidsadverbial genoptaget af *der*
- Stedsadverbial genoptaget af *så*
- Stedsadverbial genoptaget af *der*.

3. Resultater

3.1. Resultat for talesprogsundersøgelsen

Det overordnede resultat for den del af undersøgelsen der omhandler brugen af *så* og *der* som genoptagere for ekstraponerede tid- og stedsadverbialer i talesproget, er skildret i tabel 1.

Genoptager	Tidsadverbial	Stedsadverbial
så	168 (35%)	47 (19%)
der	180 (37,5%)	119 (48%)
Ø	132 (27,5%)	82 (33%)
i alt	480 (100%)	248 (100%)

Tabel 1: Oversigt over antallet af tid- og stedsadverbialer der er genoptaget af 'så' eller 'der', eller som står direkte i fundamentfeltet (repræsenteret med Ø) i talesproget.

Af tabel 1 skal det hovedsageligt bemærkes at kun 27,5 % af alle tidsadverbialer og 33 % af alle stedsadverbialer står direkte i fundamentfeltet. Det vil altså med andre ord sige at 71,5 % af tidsadverbialer og 67 % stedsadverbialer med mulighed for at stå i venstreekstraposition er ekstraponerede. Dette bekræfter ekstrapositionen som et hyppigt talesprogstræk.

Genoptager	Tidsadverbial	Stedsadverbial
så	168 (48,3%)	47 (28,3%)
der	180 (51,7%)	119 (71,7%)
i alt	348 (100%)	166 (100%)

Tabel 2: Oversigt over antallet af tid- og stedsadverbialer der er genoptaget af 'så' eller 'der' i talesproget.

I tabel 2 har jeg udeladt tallene for adverbialerne direkte i fundamentfeltet og dermed udelukkende fokuseret på de ekstraponerede adverbialer. Dette tydeliggør først og fremmest omfanget af brugen af *så* som genoptager for stedsadverbialer. 28,3 % svarende til 47 af de i alt 166 gange at et adverbial der betegner et sted, venstreekstraponeres i materialet genoptages det

med *så*. Tabel 2 viser også at der er ligevægt i brugen af *så* og *der* når det er tidsadverbialer der bliver genoptaget.

Tabel 3 herunder viser en fordeling af ekstraponerede tid- og stedsadverbialer i forhold til hvilke værter der har ytret dem. Og tabellen har til formål at illustrere at brugen af *så* som genoptager af stedsadverbialer; forekommer hos alle informanter der er repræsenteret i materialet.

	Tidsadverbialer genoptaget med ...		Stedsadverbialer genoptaget med ...		i alt
	<i>der</i>	<i>så</i>	<i>der</i>	<i>så</i>	
Vært 1	22	16	12	9	59
Vært 2	21	24	22	12	79
Vært 3	21	23	26	6	76
Vært 4	25	20	18	5	68
Vært 5	37	48	15	3	103
Vært 6	16	18	13	7	54
Vært 7	38	19	13	5	75
i alt	180	168	119	47	514

Tabel 3: Genoptagede tid- og stedsadverbialer fordelt på værter/informanter.

3.2. Resultat for skriftsprogsundersøgelsen

Som beskrevet tidligere er konstruktioner hvor de adverbialle led står direkte i fundamentfeltet, ikke optalt endsige gjort til en del af skriftsprogsresultatet. Tabel 4 herunder skildrer således kun de tid- og stedsadverbialer som i materialet står i ekstraposition.

Genoptager	Tidsadverbialer	Stedsadverbialer
så	18 (32%)	3 (16%)
der	27 (68%)	15 (84%)
i alt	45 (100%)	18 (100%)

Tabel 4: Oversigt over antallet af tid- og stedsadverbialer der er genoptaget af 'så' eller 'der' i skriftsproget.

Først at bemærke af tabel 4 er at *så* også i skriftsproget bruges til at genoptage ekstraponerede stedsadverbialer omend det kun er tre gange i løbet af seks millioner ord. De tre forekomster af *så* som genoptager for et ekstraponeret stedsadverbial fremgår af sætningerne (9) – (11). Af disse er sætning (11) med stor sandsynlighed et citat gengivet fra et mundtligt interview, og der kan derfor være tale om egentligt talesprog. Andre alternative analyser af forekomsterne generelt vil blive behandlet i afsnit 4.

- (9) På disse sider, så er der mange gode tips til mode og den slags.
- (10) Og fra Atlanta, så skal jeg videre mod Columbus, Mississippi.
- (11) I det borgerlige Danmark, så er der konsensus når det kommer til de fattige, svage og arbejdsløse ...

Til slut om tabel 4 kan det siges at det generelle lave antal af ekstrapositioner i materialet understreger at fænomenet hovedsageligt tilhører talesproget.

4. Alternative analyser

Når undersøgelsens resultat som det fremgår af forrige afsnit, umiddelbart modbeviser hvad GDS og ODS foreskriver om *sås* tendens til at genoptage ekstraponerede stedsadverbialer, så må eksempler der udgør det 'overraskende' resultat granskes nærmere for at se om andre mulige analyser kan forklare tendensen. I det følgende vil jeg derfor præsentere nogle tanker om et par mulige alternative analyser af nogle af de to undersøgelsers i alt 50 eksempler på at *så* bruges til at genoptage et ekstraponeret adverbial der betegner et sted.

4.1. Adverbialet som indskud

Den første alternative analyse jeg vil skitsere, kan tage udgangspunkt i sætning (12a) og (13a). I disse to eksempler er det nemlig muligt at anskue de adverbialle led 'i Jylland' og 'længere mod øst' som indskudte led der

er rykket frem i sætningen, således at *så* ikke fungerer som genoptagende adverbium, men snarere bruges som adverbium med den betydning som ODS beskriver som “angivende et tidspunkt, der ligger efter det i det foregående nævnte ell. antydede ..”. Sætning (12b) og (13b) tydeliggør denne hypotese da jeg der har rykket adverbialt hen i slutningen af sætningen hvor det i så fald kunne være fremrykket fra.

- (12a) det bliver gråt i dag, og i Jylland, så kan det blive tåget.
- (13a) kigger vi på kortet for i morgen, ser det koldt ud fra morgenstunden, men her længere mod øst, så får vi solen at se.
- (12b) det bliver gråt i dag, og så kan det blive tåget i Jylland.
- (13b) kigger vi på kortet for i morgen, ser det koldt ud fra morgenstunden, men så får vi solen at se her længere mod øst.

Denne analyse kan (men skal ikke nødvendigvis) foretages ved ca. 20 af resultatets 50 eksempler.

Sætning (15a) overfor (15b) viser hvordan analysen ikke umiddelbart giver mening ved alle eksempler.

- (15a) slut med de her stille forhold, nu skal vi op på en frisk eller hård vind i Jylland – og øhh på Bornholm, så læner man sig op af en lille kuling.
- (15b) slut med de her stille forhold, nu skal vi op på en frisk eller hård vind i Jylland – og øhh så læner man sig op af en lille kuling på Bornholm.

4.2. Modsætningsforhold

En anden mulig analyse, der går lidt i samme retning som den foregående, er at det ekstraponerede adverbial foruden at betegne et sted også kan beskrive noget der står i modsætning til noget tidligere i sætningen således at *så* bruges “som [udtryk] for et modsætningsforhold til noget lige nævnt ...” (ODS). Sætning (16) og (17) fra materialet er eksempler på dette.

- (16) i morgen formiddag ser det tørt ud med sol især mod nord og mod vest, men længere mod sydvest her, så ser det mere skyet ud i horisonten.
- (17) forår, det savner man nok også i Sydgrønland. Her i qaqortoq, hvor der er jaa, faldet en del mængde sne natten til i går, og øhh

det har altså været en hård vinter på disse kanter i år. Tilbage i Danmark, så er der altså også faldet en hel del regn i øh løbet af eftermiddagen.

Denne analyse kan foretages på omtrent 15 af resultatets 50 eksempler, men ligesom ved den forrige alternative analyse er det ikke sikkert hvilken tolkning der var ment af vejrværten.

4.3. Sammenfald af tid og sted

En sidste mulig alternativ analyse kan tage udgangspunkt i sætning (10) fra skriftsprogsundersøgelsen og andre eksempler hvor der kan argumenteres for at det ekstraponerede adverbial betegner et sted og samtidig et tidspunkt.

(10) Og fra Atlanta, så skal jeg videre mod Columbus, Mississippi.

Atlanta kan her både betegne byen Atlanta og en bestemt og afgrænset periode af en rejse i USA hvor informanten befinder sig i Atlanta. Man kunne forestille sig at denne tolkning var mulig på mange eksempler fra vejrudsigter hvor fx *solen* kan ses i vest på ét tidspunkt på sin “dagens rejse” og i øst på et andet tidspunkt, men dette er imidlertid ikke tilfældet i denne undersøgelse.

5. Diskussion

At det er muligt at foretage flere forskellige alternative analyser af resultatets 50 eksempler er blot et bevis på *sås* alsidige funktionspotentialer som beskrives i fx ODS. Og netop dette funktionspotentialer er i sig selv, mener jeg, en understøttende faktor for påstanden om at *så* også kan fungere som jeg her har plæderet for at det kan, som genoptager for ekstraponerede stedsadverbialer.

At der ikke kan sættes entydigt lighedstegn mellem sproget i vejrudsigter på tv og dansk talesprog generelt kan jeg både være villig til at medgive og til at argumentere imod, for jeg mener det vigtigste er at ganske få faktorer om nogen overhovedet, peger på at der er forhold ved sproget i vejrudsigter der fordrer brugen af *så* fremfor fx *der* som genoptager når et stedsadverbial ekstraponeres. Det er da heller ikke kun i vejrudsigter at jeg er stødt på det gældende fænomen. Sætning (18), (19) og (20) er således eksempler jeg tilfældigt har opsnappet fra interviews i tv og radio.

- (18) Jeg ved ikke om I har været i Kina, men jeg var der – jeg var der for noget tid siden – Og i Beijing, så er luftforureningen, den er horribel.
- (19) Jeg er måske lidt for meget en tøsedreng på de våde nedkørsler, men på de flade stykker, så kører jeg stærkt.
- (20) Indenfor turistområdet, så er det mest kinesisk der oversættes til.

Jeg mener således at have fremlagt tilstrækkelige argumenter for at kunne konkludere at det gældende fænomen forekommer i dansk, og jeg byder samtidig en mere udtømmende granskning af fænomenets udbredelse velkommen.

6. Så hvad ved vi af nyt?

Resultatet af indeværende undersøgelse viser at både *så* og *der* bruges til at genoptage ekstraponerede adverbialer der betegner både tid og sted, og dette er på trods af at der både i GDS og ODS foreskrives at *så* ikke bruges til at genoptage stedsadverbialer. Der er ikke som led i undersøgelsesmetoden gjort særlige anstrengelser for at vælge materialer der kan siges at være bredt repræsentative for henholdsvis tale- og skriftsproget, og der er da også som beskrevet om talesprogsundersøgelsen, valgt netop vejrudsigter som materiale, med formodningen om at omstændighederne for at finde tid- og stedsadverbialer er særlig gode i vejrudsigter. Når dette er sagt, så finder jeg ingen anledning til at tro at vejrudsigter fordrer særlig hyppig brug af *så* i forhold til *der* som genoptager for hverken tid- eller stedsadverbialer. Men som det også er fremlagt, kan flere af undersøgelsens 50 forekomster af brugen af *så* som genoptager for stedsadverbialer analyseres anderledes end det i optællingen er gjort, og via disse analyser kan man argumentere for at konstruktionen ikke er helt så udbredt som resultatet umiddelbart indikerer.

Henvisninger

- Bick, E. (2015): DanProof: Pedagogical Spell and Grammar Checking for Danish, *Proceedings of Recent Advances in Natural Language Processing*, 55–62, Hissar, Bulgaria, Sep 7–9 2015.
- Galberg Jacobsen, H. & Skyum-Nielsen, P. (2007): *Dansk sprog: En grundbog* 2.udg. København. Schønbergske Forlag.
- Hansen, Aa. (1967): *Moderne Dansk*. København: Det Danske sprog- og Litteratur- selskab / Grafisk Forlag.

- Hansen, E. & Heltoft, L. (2011): *Grammatik over det danske sprog*. København: Det Danske sprog- og Litteraturselskab.
- Karlsson, F., Voutilainen, A. Heikkilä, J. & Anttila, A. (1995): *Constraint Grammar: A language-independent system for parsing unrestricted text*. Natural Language Processing 4. Berlin & New York, Mouton de Gruyter.
- Mikkelsen, Kr. (1911): *Dansk Ordføjningslære*. København: Hans Reitzels Forlag.
- ODS = Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (1919): *Ordbog over det Danske Sprog*. København.